

Correctievoorschrift VWO

2018

tijdvak 2

kunst

beeldende vormgeving - dans - drama - muziek - algemeen

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Aanleveren scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit VO.

Voorts heeft het College voor Toetsen en Examens op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet College voor toetsen en examens de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.

Voor de beoordeling zijn de volgende aspecten van de artikelen 36, 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit VO van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de directeur van de school van de gecommiteerde toekomen. Deze stelt het ter hand aan de gecommiteerde.

- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.
- 4 De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het behaalde aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examinerator en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examinerator. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke corrector aanwijzen. De beoordeling van deze derde corrector komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Toetsen en Examens van toepassing:

- 1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met correctievoorschrift. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
  - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
  - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
  - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
  - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
  - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
  - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;

- 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Toetsen en Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

NB1 *T.a.v. de status van het correctievoorschrift:*

Het College voor Toetsen en Examens heeft de correctievoorschriften bij regeling vastgesteld. Het correctievoorschrift is een zogeheten algemeen verbindend voorschrift en valt onder wet- en regelgeving die van overheidswege wordt verstrekt. De corrector mag dus niet afwijken van het correctievoorschrift.

NB2 *T.a.v. het verkeer tussen examinerator en gecommiteerde (eerste en tweede corrector):*

Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht. Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten. Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht. Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.

NB3 *T.a.v. aanvullingen op het correctievoorschrift:*

Er zijn twee redenen voor een aanvulling op het correctievoorschrift: verduidelijking en een fout.

Verduidelijking

Het correctievoorschrift is vóór de afname opgesteld. Na de afname blijkt pas welke antwoorden kandidaten geven. Vragen en reacties die via het Examenloket bij de Toets- en Examenlijn binnenkomen, kunnen duidelijk maken dat het correctievoorschrift niet voldoende recht doet aan door kandidaten gegeven antwoorden. Een aanvulling op het correctievoorschrift kan dan alsnog duidelijkheid bieden.

Een fout

Als het College voor Toetsen en Examens vaststelt dat een centraal examen een fout bevat, kan het besluiten tot een aanvulling op het correctievoorschrift.

Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt door middel van een mailing vanuit Examenblad.nl bekendgemaakt. Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt zo spoedig mogelijk verstuurd aan de examensecretarissen.

Soms komt een onvolkomenheid pas geruime tijd na de afname aan het licht. In die gevallen vermeldt de aanvulling:

- Als het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe.
en/of
- Als de aanvulling niet is verwerkt in de naar Cito gezonden Wolf-scores, voert Cito dezelfde wijziging door die de correctoren op de verzamelstaat doorvoeren.

Dit laatste gebeurt alleen als de aanvulling luidt dat voor een vraag alle scorepunten moeten worden toegekend.

Als een onvolkomenheid op een dusdanig laat tijdstip geconstateerd wordt dat een aanvulling op het correctievoorschrift ook voor de tweede corrector te laat komt, houdt het College voor Toetsen en Examens bij de vaststelling van de N-term rekening met de onvolkomenheid.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen zijn geen vakspecifieke regels vastgesteld.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Blok 1 Pelgrimsreizen en processies

1 maximumscore 2

twee van de volgende:

- De kerk heeft veel (straal)kapellen waarin relikwieën kunnen worden geplaatst.
- Er is een brede kooromgang, met veel ruimte voor de pelgrims.
- De kerk heeft een grote narthex / een groot voorportaal waar de pelgrims kunnen worden ontvangen.

per juist antwoord

1

2 maximumscore 3

vier van de volgende:

- Christus spreidt zijn armen en brengt een scheiding aan tussen goed en kwaad.
- het wegen van de zielen (door Michael) (onder de linkerarm van Christus)
- uitverkorenen (rechts vanuit Christus gezien) met neutrale gezichtsuitdrukkingen
- verdoemden (links vanuit Christus gezien) met angstige gezichten
- de hemel / hemelpoort (rechts van Christus)
- de hel / hellemond (links vanuit Christus gezien)
- Petrus met sleutel (bij de hemelpoort) (rechts vanuit Christus gezien)
- een duivel (rechts vanuit Christus gezien)
- engelen die op trompetten blazen / bazuingeschal (aankondiging terugkeer Christus)

indien vier kenmerken juist

3

indien drie kenmerken juist

2

indien twee kenmerken juist

1

indien een of geen kenmerk juist

0

Vraag	Antwoord	Scores
3	<p>maximumscore 1</p> <p>Het westportaal vormt de entree tot de kerk en door deze voorstelling hier te positioneren werden alle gelovigen/bezoekers herinnerd aan / gewezen op het belang van het leiden van een deugzaam leven.</p>	
4	<p>maximumscore 3</p> <p>Het antwoord moet de volgende strekking hebben:</p> <ul style="list-style-type: none"> • functie voor de gelovigen: Belangrijke verhalen uit de Bijbel werden verbeeld volgens vaste schema's om de herkenbaarheid van de voorstelling optimaal te maken voor de (ongeletterde) gelovigen • beroepspraktijk van de beeldhouwers (twee van de volgende): <ul style="list-style-type: none"> – De mogelijkheid bestond dat dezelfde beeldhouwers aan meerdere kerken werkten. – Beeldhouwers baseerden hun werk op voorbeelden van anderen (originaliteit was geen maatstaf). – Beeldhouwers met dezelfde leermeester beschikten over dezelfde voorbeelden (uit manuscripten) / werden op dezelfde manier opgeleid. 	<p>1</p> <p>2</p>
5	<p>maximumscore 1</p> <p>Een pelgrimstocht bestaat, net als het leven, uit een weg vol ontberingen waarna het hemelse wordt bereikt (het kerkgebouw stond symbool voor het hemelse Jeruzalem) / waarna de verlossing wordt bereikt.</p>	
6	<p>maximumscore 3</p> <p>drie van de volgende:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ter vergeving van zonden / voor het verkrijgen van een aflaat / als boetedoening naar aanleiding van een straf – voor het inlossen van een aan god gedane belofte – om de bescherming te vragen van de heilige wiens relieken bezocht worden – om de inmenging/ hulp / kracht te vragen van de heilige wiens relieken bezocht worden, bijvoorbeeld voor genezing van ziekte. 	
	per juist antwoord	1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

7 maximumscore 3

Het antwoord moet de volgende strekking hebben (drie van de volgende):

- Het gebruik van dozen (onder het 'beeld' / de foto) refereert aan reliekschrijnen, waarbij ook vaak sprake is van een afbeelding / beeld met daarin of daaronder het reliek.
- De vorm waarin de dozen zijn geplaatst/opgehangen lijkt op een altaartafel.
- De presentatie in de vorm van een boog of gewelf (met de punt naar boven) lijkt op de vorm van een kapel.
- De compositie in drie delen lijkt op religieuze presentaties, bijvoorbeeld een triptiek / altaarstuk.
- In de compositie is een driehoek te zien: breed onder naar smal boven, en dat is een verwijzing naar de Drievuldigheid.
- In de compositie is een kruisvorm te zien (in de rangschikking van de dozen) en dit refereert aan de kruisiging.
- Door de belichting worden nissen gesuggereerd, zoals in kerken of kapellen waar beelden en relieken vaak in een nis worden gepresenteerd.

per juist antwoord

1

8 maximumscore 3

drie van de volgende:

- De dozen zijn gesloten en het is onduidelijk wat ze bevatten (Zit er iets in? Wat zit er in?): de beschouwer kan er zelf een invulling aan geven / er een inhoud / symboliek bij bedenken.
- Het verband tussen de foto's en de dozen is onduidelijk (Welke doos hoort bij welk portret? Waarom maar één of waarom juist drie dozen bij een portret?): de beschouwer wordt uitgenodigd om zelf een relatie te leggen / een verklaring te geven.
- De relatie tussen de portretten is niet duidelijk (Waarom hangen ze op gelijke hoogte? Of juist boven of onder elkaar? Waarom is het ene portret groter dan het andere?): de beschouwer kan zelf invullen hoe de individuen zich tot elkaar verhouden.
- Het werk heeft een religieus karakter, maar past mede door de locatie/context (museum/kunst) en/of door het gebruik van schoolfoto's van Joodse kinderen niet in een specifieke religieuze traditie. Daardoor nodigt het uit tot reflectie over de combinatie van deze 'werelden' (heiligen, martelaren).

per juist antwoord

1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

9 maximumscore 1

Het antwoord moet de volgende strekking hebben:

Drie of twee sprongen naar voren en een sprong terug staat symbool voor de (levens)weg die tegenslagen kent en/of staat symbool voor het moeite moeten doen om tegenslagen te overwinnen / om het heilige te bereiken.

10 maximumscore 3

drie van de volgende:

- De kleur wit heeft de betekenis van reinheid en zuiverheid.
- De uniformiteit qua kleur zorgt voor eenheid, een beeld van gezamenlijkheid.
- Door de zakdoeken zijn/blijven de deelnemers met elkaar verbonden.
- Door de zakdoeken is er, meer dan bij het vasthouden van handen, speling tussen de deelnemers: het bevordert de flexibiliteit van de deelnemers ten opzichte van elkaar.
- Door de zakdoeken hoeven de deelnemers elkaars handen niet vast te houden en voorkom je zweethanden / lichamelijk contact.

per juist antwoord

1

11 maximumscore 4

- redenen (twee van de volgende): 2
  - De verleiding die uitging van het lichamelijke van het dansen werd door de Kerk als onwenselijk beschouwd.
  - Dans werd vaak door mannen en vrouwen samen uitgevoerd, wat voor lichamelijke toenadering kon zorgen. Dat werd als zondig gezien.
  - Dansen waren vaak afgeleid van heidense rituelen en pasten daarom niet bij het (nieuwe) geloof (van het heidense geloof moest juist afstand worden genomen)
  - Dans kon leiden tot extase en werd daarom als duivels beschouwd.
- verklaringen (twee van de volgende): 2
  - De processie en de dans vinden plaats buiten de eredienst.
  - De mensen raken elkaar niet aan, er is geen lichamelijk contact.
  - In deze processie gaat het om boetedoening (om de moeite die deelnemers moeten doen) om zo genade / genezing te vragen.
  - Deze dans (is gestileerd en) heeft een symbolische, religieuze betekenis.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

12 maximumscore 2

twee van de volgende:

- De processie is een immaterieel overblijfsel uit de middeleeuwen / uit een lang vervlogen tijd/cultuur.
- De processie is een traditie die nog steeds deel uitmaakt van de hedendaagse samenleving (en hieruit blijkt het belang / de relevantie ervan).
- De vorm van deze processie, het dansen of springen, is zeldzaam/bijzonder.

per juist antwoord

1

Blok 2 Voordrachtskunst en kunst- en vliegwerk

---

13 maximumscore 2

twee van de volgende:

- Het podium waarop een performance gegeven kan worden kan relatief eenvoudig zijn / kan een plek zijn waar jongeren vanzelf al komen: op straat, in een café of in een poppodium.
- Voor spoken word is geen (kunst)opleiding nodig (je komt een heel eind met een verhaal, creativiteit en lef).
- Voor spoken word heb je weinig materiaal nodig (alleen tekst) / spoken word is goedkoop en dit maakt het ook voor jongeren eenvoudig toegankelijk.
- Spoken word staat dicht bij jongeren want het komt (deels) voort uit rapcultuur / staat dicht bij de rapcultuur, en dat is weer onderdeel van de jongerencultuur.
- Spoken word kent een lage organisatiegraad: je kunt het alleen voorbereiden (je hoeft niet samen te repeteren) / je kunt het thuis (op je zolderkamer) voorbereiden.

per juist antwoord

1

14 maximumscore 2

twee van de volgende:

- Otte raakt zijn horloge aan als hij om tijd vraagt.
- Otte verbeeldt met zijn vinger de tikkende wijzer van een klok.
- Otte wijst op zichzelf wanneer hij het over 'de tijd' heeft.
- Otte gebaart alsof hij fotografeert met een telefoon, als het over vastleggen van herinneringen gaat.
- Otte duidt het verschil aan tussen 'wees' (verleden) en 'blijf' (heden) door de handen op een afstand van elkaar te houden.

per juist antwoord

1

Vraag	Antwoord	Scores
15	<p>maximumscore 2</p> <p>twee van de volgende:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Otte gaat steeds sneller spreken: als tijd begint te dringen (toekomst is altijd nu) / tijd zal niet eeuwig duren. – Ottes stem gaat van zacht naar hard / Otte gaat woorden sterker beklemtonen: als tijd begint te dringen (toekomst is altijd nu) / tijd zal niet eeuwig duren. – Otte spreekt metrisch / met een regelmaat / in een ritme, als het tikken van een klok. – Otte neemt pauze als hij over ruimte voor verandering spreekt. 	
	per juist antwoord	1
16	<p>maximumscore 2</p> <p>Het antwoord moet de volgende strekking hebben:</p> <ul style="list-style-type: none"> • het vermengen van verschillende kunstvormen, zoals literatuur/poëzie en theater • het vervagen van de grenzen tussen hoge en lage kunst, omdat poëzie hier gepresenteerd wordt in een populaire setting en/of gepresenteerd wordt in een vorm die doet denken aan rap 	
		1
		1
17	<p>maximumscore 2</p> <p>twee van de volgende:</p> <ul style="list-style-type: none"> – optredens tijdens (onderlinge) wedstrijden (landjuwelen) – optredens bij officiële gelegenheden, zoals ontvangsten in de stad – optredens tijdens feestdagen (kermissen en jaarmarkten) 	
	per juist antwoord	1
18	<p>maximumscore 2</p> <p>Het antwoord moet de volgende strekking hebben:</p> <ul style="list-style-type: none"> • onderwerp: Het onderwerp 'de tijd', past bij het in de zeventiende eeuw vaak behandelde thema van de vergankelijkheid / memento mori / ijdelheid (leegheid) / vanitas • In het rederijkerstoneel werd vaak gebruikgemaakt van personificaties / allegorische figuren (bijvoorbeeld trouw, onnozelheid, vergankelijkheid, moed of tijd), net zoals Otte die hier als persoon zelf 'de tijd' voorstelt 	
		1
		1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

19 maximumscore 3

drie van de volgende:

- een podium met veel diepte om door middel van achterdoek en coulissen een spectaculaire realistische, perspectivische ruimte (bijvoorbeeld een zaal, stad of bos) te suggereren
- de opzet met een aantal coulissen (links en rechts van de toneelvloer) waarmee eenvoudig en snel decorwisselingen bewerkstelligd kunnen worden, zodat verschillende locaties weergegeven kunnen worden
- vele luiken in de vloer om verschijningen en verdwijningen te realiseren
- een systeem van touwen en katrollen om mensen en voorwerpen te laten zweven, vliegen en afdalen
- machinerieën voor special effects, zoals de draaiende spiralen voor 'de woelende zee', om bijzondere locaties (in dit geval de zee) te suggereren
- een ruim / diep podium zodat er plaats was voor veel zangers, spelers, dansers en musici

per juist antwoord

1

20 maximumscore 1

Het antwoord moet de volgende strekking hebben (een van de volgende):

- Amsterdam zag zichzelf als centrum van de wereld en moest dus, ook op het gebied van theater, bij de tijd zijn of voorop lopen en opera/spektakel tonen, zoals in Italië en Frankrijk.
- Amsterdam was een stad met veel internationaal handelsverkeer en diende op het gebied van vermaak het nodige en het nieuwste te bieden te hebben voor de bewoners en bezoekers van de stad.

21 maximumscore 1

Het antwoord moet de volgende strekking hebben:

In het motto wordt 'het zeggen' op de tweede plaats gesteld, terwijl de rederijkers vonden dat de voordracht / 'het zeggen' van de tekst centraal moest staan.

Vraag	Antwoord	Scores
22	<p>maximumscore 2</p> <p>Het antwoord moet de volgende strekking hebben:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De kritiek uit protestantse hoek was dat (een van de volgende): <ul style="list-style-type: none"> – toneel alleen vermaak biedt en zinloos tijdverdrijf zou zijn. – in het toneel allerlei onzedige zaken aan de orde komen waardoor spelers en publiek hun geweten niet zuiver kunnen houden. – het spelen van Bijbelscènes godslastering is (elke verbeelding van de Bijbel doet geen recht aan het woord van God, het heilige wordt geprofaneerd). • Vos stelt daar in dit gedicht het nut van toneel tegenover: er valt wat te leren, morele/religieuze lessen kunnen geleerd worden, en dát in je vrije tijd / en dat terwijl je vermaakt wordt. Hiermee pareert hij deze kritiek uit protestantse hoek 	<p>1</p> <p>1</p>
23	<p>maximumscore 2</p> <p>Het antwoord moet de volgende strekking hebben:</p> <ul style="list-style-type: none"> • in lijn met de opvatting van Jan Vos: Otte geeft aan dat er (ook) tijd moet zijn voor vermaak: het leven is geen boek, maar een brochure / dans met de tijd, leef in het moment • in lijn met de opvatting van de zeventiende-eeuwse protestantse predikanten: Otte spreekt het publiek vermanend toe / zijn gedicht heeft een moralistische boodschap: je moet je tijd zinvol vullen, bewust leven: de tijd wijs gebruiken / de tijd niet vullen, maar voeden / tot bezinning komen en de bodem raken 	<p>1</p> <p>1</p>
Blok 3 L'Histoire du soldat (1918) van Igor Stravinsky		
24	<p>maximumscore 1</p> <p>Avant-gardekunst kon door haar grensverleggende karakter niet rekenen op acceptatie door een breed betalend publiek (of op financiering door de staat of de Kerk).</p>	
25	<p>maximumscore 3</p> <ul style="list-style-type: none"> • overeenkomst: het springerige ritme • verschil (twee van de volgende): <ul style="list-style-type: none"> – maatwisselingen bij Stravinsky tegenover één maatsoort bij Joplin – gebruik van meerdere / zeven instrumenten bij Stravinsky tegenover één instrument bij Joplin – melodie versnipperd over meerdere instrumenten bij Stravinsky tegenover melodie door een instrument bij Joplin – melodieën zijn niet af / hebben wel een kop, maar geen staart bij Stravinsky tegenover melodie met een kop en een staart bij Joplin 	<p>1</p> <p>2</p>

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

26 maximumscore 1

Stravinsky bedoelde dat hij niet had geprobeerd om echte ragtime te schrijven, maar dat hij alleen bepaalde (karakteristieke) elementen had overgenomen (en zich verder bediende van zijn eigen idioom).

27 maximumscore 2

twee van de volgende:

- Direct uitdrukking geven aan gevoel / expressie: in de recensie wordt genoemd dat de makers iets volledig spontaans wilden maken.
- Overstijgen van grenzen van disciplines / het combineren van disciplines: in de recensie worden verschillende kunsten genoemd, maar het stuk valt niet binnen de bestaande disciplines of genres.
- Verrassen of ontregelen: uit de recensie blijkt het stuk verrassend door zijn nieuwe, ongebruikelijke vorm (het is niet wat de titel belooft: een verhaal).

per juist antwoord

1

28 maximumscore 1

De bewegingen drukken de gemoedstoestand van de danser uit (die vrolijk is omdat hij op weg naar huis is): springerig / energiek / vrolijk, met een huppeltje / zwaaien met zijn plunjezak.

29 maximumscore 2

twee van de volgende:

- de ritmische wijze van spreken / Sprechgesang
- gebruik van dissonanten
- grillige melodiebouw / melodieën die niet worden afgerond
- niet-traditionele orkestbezetting
- (veelvuldig) gebruik van maatwisselingen
- de ongebruikelijke functie van het basmotief

per juist antwoord

1

Vraag	Antwoord	Scores
30	maximumscore 3	
	<ul style="list-style-type: none"> • ruimte (een van de volgende): <ul style="list-style-type: none"> – De duivel en de soldaat kopiëren of spiegelen vaak elkaars bewegingen in de ruimte, zoals: voor- en achterwaarts bewegen / heen en weer bewegen / naar elkaar toe bewegen en terugdeinzen / om elkaar heen draaien / elkaar op gelijke afstand houden (rond het luik) / elkaar om beurten in een hoek drijven / na elkaar een pirouette draaien. – De duivel en de soldaat bewegen beiden in de midden en hoge laag en/of geen van beide is voor langere tijd in de diepe laag; hieruit blijkt dat geen van beiden de macht heeft / boven de ander staat. 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • tijd: Het ritme en/of de snelheid/het tempo waarin beiden bewegen is gelijk 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • kracht (een van de volgende): <ul style="list-style-type: none"> – De duivel en de soldaat zetten om beurten bewegingen aan met een vergelijkbare kracht, de een valt aan en gebruikt veel kracht en de ander verdedigt en gebruikt minder kracht (en vervolgens draaien de rollen om), bijvoorbeeld om en om stekende bewegingen maken / om en om hoge sprongen maken. – In het gevecht zetten ze elkaar om en om in beweging door een vergelijkbare krachtimpuls, de soldaat duwt de duivel, later trekt de duivel aan de soldaat met het zwaard / de strijkstok. 	1
31	maximumscore 2	
	twee van de volgende: <ul style="list-style-type: none"> – Oberfelder plaatst het verhaal in het heden (op een vliegveld met schermen/computers, in de context van terrorismedreiging), zoals ook Ramuz en Stravinsky deden in 1918: zij herschreven een oud Russisch volkssprookje en plaatsten het in Zwitserland in 1918. – Oberfelder verplaatst het verhaal naar de eigen regio, een vliegveld in de Verenigde Staten. Het aanpassen van het stuk naar de plek van opvoering is wat Ramuz en Stravinsky voor ogen hadden. – Oberfelder schrijft de tekst in het Engels, het aanpassen van de taal naar de plek van opvoering is wat Ramuz en Stravinsky voor ogen hadden. 	
	per juist antwoord	1
32	maximumscore 1	
	Het is van alle tijden en plaatsen dat mensen worstelen met de keuze tussen het toegeven aan verleidingen (zoals het verkrijgen van materiële rijkdom of macht) of het vasthouden aan je principes, gevoel of 'ziel'.	

5 Aanleveren scores

Verwerk de scores van alle kandidaten per examinator in de applicatie Wolf.
Accordeer deze gegevens voor Cito uiterlijk op 25 juni.

6 Bronvermeldingen

Blok 1

afbeelding 1	Sainte-Marie-Madeleine, Vézelay, twaalfde eeuw, http://empreintemeneau.com/wp-content/blogs.dir/21/files/2013/11/vezelay_medieval.jpg
afbeelding 2	Sainte-Marie-Madeleine, Vézelay, twaalfde eeuw, http://ofrancji.com/wp-content/uploads/2012/01/6577483983_f737c2a364_b.jpg
afbeelding 3	plattegrond van de Sainte-Marie-Madeleine, Vézelay, twaalfde eeuw
afbeelding 4	timpaan van het westportaal van de Sainte-Marie-Madeleine, Vézelay, twaalfde eeuw, https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/6/65/Abbaye_Vezelay-tympan.jpg
afbeelding 5	westgevel van de Sainte-Marie-Madeleine, Vézelay, twaalfde eeuw, https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/a/ab/Vezelay-7776-Bearbeitet.jpg/1200px-Vezelay-7776-Bearbeitet.jpg
afbeelding 6	westportaal van de kathedraal van Bourges, dertiende eeuw, http://2.bp.blogspot.com/-c7pip8-lm24/Uf0Wnr6syWI/AAAAAAAAAMfw/6S9D82Wh6wg/s1600/DSCN2270-1.jpg
afbeelding 7	westportaal van de kathedraal van Poitiers, dertiende eeuw, https://c2.staticflickr.com/6/5479/14662739123_7e6f027d78_b.jpg
afbeelding 8	pelgrimsroutes naar Santiago De Compostela (Noord-Spanje), https://i.pinimg.com/originals/c4/03/57/c40357d187a9dfabb7fa12e036115576.jpg
afbeelding 9	relikschrijn met stoffelijke resten van de Heilige Jacobus in de kathedraal van Santiago de Compostela (Spanje), http://www.tenbunderen.be/bedevaarten/compostela12.jpg
afbeelding 10	reliekenkapel van de kathedraal van Santiago de Compostela, http://www.elcorreogallego.es/servicios/galeriografica/7931/grandes/148855.jpg
afbeelding 11	Christian Boltanski, <i>Autel de Lycée Chases</i> , 1986-87, https://isbookreviews.files.wordpress.com/2015/02/almas6.gif
afbeelding 12	Christian Boltanski, <i>Autel de Lycée Chases</i> , 1986-87, http://fundacionmaradentro.cl/wp-content/uploads/2014/10/autel-lycee-chases-fotografia-jorge-brantmayer.jpg
afbeelding 13	processie van Echternach, https://3.bp.blogspot.com/-cme9ND-Ep7g/WP23PgcD20I/AAAAAAAAA15w/0RiAqsCIQAEil9fORV_OQSe2IWxVucebACLcB/s640/02340-BIG.jpg
afbeelding 14	processie van Echternach, http://app.visitluxembourg.com/images/4640-resize-1170x999x70.jpg
film 1	processie van Echternach, documentaire, vindplaats onbekend

Blok 2

- afbeelding 1 Philips Vingboons, ontwerp voor de Schouwburg van Amsterdam, 1665, Plattegrond, doorsnede en details, http://www.dbnl.org/tekst/dela012alge01_01/theatermachinerieill1.gif
- afbeelding 2 Philips Vingboons, ontwerp voor de Schouwburg van Amsterdam, 1665, Het toneel gezien vanuit de zaal, <https://luna.folger.edu/MediaManager/srvr?mediafile=/Size4/FOLGERCM1-6-NA/1130/027606.jpg>
- film 1 aankondiging van de *Late Night Poetry Jam* van het Ken Theater in Rotterdam, <https://www.youtube.com/watch?v=YKqZweP9mU0>
- film 2 optreden van Derek Otte tijdens de *Late Night Poetry Jam* (Ken Theater Rotterdam), <https://www.youtube.com/watch?v=JNUIFGNLY64>

Blok 3

- audio 1 Igor Stravinsky, *Ragtime*, 1918, <https://www.youtube.com/watch?v=3wCuQENpaXs>
- audio 2 Scott Joplin, *Maple Leaf Rag*, 1899, https://www.youtube.com/watch?v=pMA7n_rc
- film 1 Het Nederlands Dans Theater, *L'Histoire du soldat*, 1988, <https://www.youtube.com/watch?v=Waiyn99YbX0>
- film 2 Het Nederlands Dans Theater, *L'Histoire du soldat*, 1988, <https://www.youtube.com/watch?v=Waiyn99YbX0>
- film 3 Jody Oberfelder Dance Projects en het Knickerbocker Chamber Orchestra, *L'Histoire du soldat*, 2011, <https://www.youtube.com/watch?v=Pa9fwruKRwo>

(internetbronnen geraadpleegd november 2017)

Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling heeft ernaar gestreefd de auteursrechten op hier gebruikt materiaal te regelen volgens de wettelijke bepalingen. Wie desondanks meent zekere rechten te kunnen doen gelden, wordt verzocht contact op te nemen met Cito.

kunst vwo**beeldende vormgeving - dans - drama - muziek - algemeen****Centraal examen vwo**

Tijdvak 2

Correctievoorschrift

Aan de secretarissen van het eindexamen van de scholen voor vwo,

Bij het centraal examen kunst vwo:

Op **pagina 12**, bij **vraag 25**, moet

- overeenkomst: het springerige ritme 1
- verschil (twee van de volgende): 2
  - maatwisselingen bij Stravinsky tegenover één maatsoort bij Joplin
  - gebruik van meerdere / zeven instrumenten bij Stravinsky tegenover één instrument bij Joplin
  - melodie versnipperd over meerdere instrumenten bij Stravinsky tegenover melodie door een instrument bij Joplin
  - melodieën zijn niet af / hebben wel een kop, maar geen staart bij Stravinsky tegenover melodie met een kop en een staart bij Joplin

vervangen worden door:

overeenkomst:

- het springerige ritme 1
- (*) 1
- verschil (een van de volgende): 1
  - maatwisselingen bij Stravinsky tegenover één maatsoort bij Joplin
  - gebruik van meerdere / zeven instrumenten bij Stravinsky tegenover één instrument bij Joplin
  - melodie versnipperd over meerdere instrumenten bij Stravinsky tegenover melodie door een instrument bij Joplin
  - melodieën zijn niet af / hebben wel een kop, maar geen staart bij Stravinsky tegenover melodie met een kop en een staart bij Joplin

(*) Opmerking

Alle kandidaten krijgen voor het onderdeel overeenkomst standaard 1 deelscorepunt extra toegekend, ongeacht of er wel of geen tweede overeenkomst gegeven is en

ongeacht de genoemde overeenkomst. De volgorde van de gegeven antwoorden is hierbij niet van belang.

Toelichting:

Bij vraag 25 staat er een fout in de vraagstelling. Er wordt gevraagd naar **twee** overeenkomsten en naar **een** verschil tussen de muziek van Joplin en Stravinsky. Dit had moeten zijn: **een** overeenkomst en **twee** verschillen.

NB

a. Als het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe in zowel de eigen toegekende scores als in de door de eerste corrector toegekende scores en meldt deze wijziging aan de eerste corrector. De tweede corrector vermeldt daarbij dat deze late wijziging een gevolg is van de aanvulling door het CvTE.

b. Als eerste en tweede corrector al overeenstemming hebben bereikt over de scores van de kandidaten, past de eerste corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe en meldt de hierdoor ontstane wijziging in de scores aan de tweede corrector. De eerste corrector vermeldt daarbij dat deze late wijziging een gevolg is van de aanvulling door het CvTE.

Het CvTE is zich ervan bewust dat dit leidt tot enkele aanvullende handelingen van administratieve aard. Deze extra werkzaamheden zijn in het belang van een goede beoordeling van de kandidaten.

Ik verzoek u dit bericht door te geven aan de correctoren kunst vwo.

Namens het College voor Toetsen en Examens,

drs. P.J.J. Hendrikse,
voorzitter